

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 463/1-ХП/1 04.04.2013. године	
---	--

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IV редовној седници, 04.04.2013. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ПРОЦЕНА РЕЛЕВАНТНОСТИ ОБРАЗОВНИХ ПРОГРАМА ЗА РОДИТЕЉСТВО, докторанда мр Зорице Милошевић.

За ментора је одређена проф. др Снежана Медић.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Милош Арсенијевић
--	---

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
04/1-2 бр. 6/2306	
(број захтева)	
5.04.2013.	
(датум)	Веће научних области друштвено-хуманистичких наука
	(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Процена релевантности образовних програма за родитељство

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ андрагогија

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Зорица (Бранко) Милошевић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски у Београду

Година 1999. дипломирања:

Назив магистарског рада:

Образовне потребе родитеља у кризним животним ситуацијама

Назив факултета на коме је магистарска теза одбрањена Филозофски

Година одбране магистарске тезе: 2009.

Обавештавамо вас да Наставно-научно веће је

на седници 4.04.2013. одржаној

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА
	Проф. др Милош Арсенијевић

Прилог:

1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата Зорица (Бранко) Милошевић

Име и презиме ментора: Снежана Медић

Звање: Редовни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. Медић, С, Матејић-Ђуричић, З, Влаовић-Васиљевић, Д. (1995): Структура програма *Школа за родитеље* и вишеструке могућности његове примене, *Андрагошке студије*, бр. 1, стр. 39-46
2. Медић, С, Матејић-Ђуричић, З, Влаовић-Васиљевић, Д. (1997): *Школа за родитеље – социо-едукативни програм за породицу*, Београд: Институт за педагогију и андрагогију (стр. 211)
3. Medić, S, Matejić-Đuričić, Z, Vlaović-Vasiljević, D. (2002): School for Parents – protection of children with special needs: increasing parental competence of bringing up children in natural and foster families, in: *Better Parenting Initiatives*, Budapest: National Institute for Family and Social policy, pp 107-114
4. Medić, S. (2005): Family life education program – a chance for intercultural closeness, in: (Eds: Hinzen, H, Przybylska, E, Staszewicz, M.) *Adult Education in a United Europe – Abundance, Diversity, Experience*, Torun: Nicolaus Copernicus University, pp 264-268
5. Медић, С. (2007): Теорија породичног васпитања – тачке укрштања на путу развоја породичне педагогије и породичне андрагогије, у: (ур. Алибабић, Ш., Пејатовић, А.) *Андрагогија на почетку трећег миленијума*, Београд: Институт за педагогију и андрагогију, стр. 223-235

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, ANCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, ANCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

☒ В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум 22. март 2013.

М.П.

проф. др Милош Арсенијевић

Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за педагогију и андрагогију

Образложење теме
за пријаву докторске дисертације

**„Процена релевантности
образовних програма за родитељство“**

кандидат: мр Зорица Милошевић

Ментор: Проф. др Снежана Медић
Одељење за педагогију и андрагогију
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

Београд, 2013.

САДРЖАЈ ОБРАЗЛОЖЕЊА:

1.	Значај	4
	истраживања.....	
2.	Проблем и предмет	5
	истраживања.....	
3.	Циљ и задаци	10
	истраживања.....	
4.	Хипотезе	11
	истраживања.....	
5.	Варијабле	11
	истраживања.....	
6.	Поступак (дизајн)	13
	истраживања.....	
6.1.	Методе и технике	13
	истраживања.....	
6.2.	Опис инструмента	13
	истраживања.....	
6.3.	Узорак	15
	истраживања.....	
6.4.	Ток и организација	15
	истраживања.....	
6.5.	План обраде	16
	података.....	
7.	Предлог структуре	16
	рада.....	
8.	Предложена	18
	литература.....	

*„Пре него што сам се оженио,
имао сам шест теорија о томе како треба подизати децу.
Сада имам шесторо деце, и ниједну теорију.“
(Willmot, 2001, према: Sanson, Wise, 2001; 45).*

1. ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА

У наукама о васпитању, породица се може истраживати, са једне стране као васпитни контекст који стварају и у коме одрастају и развијају се сви њени чланови, а са друге - као поље за образовну интервенцију којом се васпитни контекст породице може мењати и унапређивати (Medić, 2007). Посматрајући га и са једне и са друге стране, ми смо одабрали да у овом истраживању пажњу усмеримо на образовне интервенције у породични систем и процене различитих актера образовне интервенције о њиховој релевантности.

Синтагма *процена релевантности образовних програма за родитељство* може одредити разноврсне приступе истраживању креирања и развијања образовних програма за родитељство. За који год приступ да се одлучимо он имплицира заједничка питања на која само одговори могу бити различити:

- треба ли родитељи да се образују за родитељство,
- ко дефинише циљеве образовних програма за родитељство,
- како доћи до адекватних садржаја образовног програма за родитељство,
- које теоријске концепције се јављају као основа за дефинисање садржаја ових програма,
- каква је улога образовних потреба родитеља у креирању садржаја образовних програма за родитељство,
- ко треба да креира образовне програме за родитељство – стручњаци или „корисници програма“ – родитељи и деца,
- постоје ли и шта су предности и слабости и једног и другог приступа,
- да ли деца могу бити актери креирања образовних програма за родитеље,
- да ли недоумице о томе ко и како треба да дефинише садржаје образовних програма за родитељство води ка разумевању потребе укључивања и стручњака и родитеља и деце у његово креирање?

Теоријским истраживањем и емпиријском провером наведених проблема настојаћемо да допринесемо разумевању процеса креирања образовних програма за родитељство. Централно питање овог рада је истраживање различитих приступа конципирању и креирању образовних програма за родитељство. Намера нам је да научно истражимо како треба конципирати и креирати образовне програме за родитељство и ко треба да учествује у процесу њиховог креирања, како би програми на најбољи начин водили породицу развоју и уносили снагу потребну за унапређење родитељства и васпитне функције породице.

Родитељство у највећој мери одређује квалитет породичног функционисања. Васпитна функција породице препозната је као веома значајно политичко, економско, образовно, социјално питање. Образовни програми за родитељство могу се посматрати двојако: као облик друштвене подршке породици за унапређење њене васпитне функције, са једне стране, али и као облик помоћи друштву да боље одговара на потребе родитеља и тако буде у служби добробити свог развоја и развоја својих чланова.

У креирање образовних програма за родитељство је могуће кренути из различитих приступа. Проучавање тих приступа представља у научном смислу потребу и истраживачки изазов. У нашем раду истражићемо могућност развоја мултимодалног приступа креирању образовних програма за родитељство, према коме је учешће у креирању образовних програма за родитељство омогућено свим актерима овог процеса: стручњацима, родитељима и деци, па се образовни програм може сматрати њиховим заједничким изразом.

Научни значај истраживања је у томе што истражује могућност развоја новог приступа разумевању креирања и конципирања образовних програма за родитељство.

2. ПРОБЛЕМ И ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Проблем истраживања се односи на питање креирања образовних програма за родитељство, као средства подршке породици за унапређење породичног живота.

Поред чињенице да су најранији програми образовања за живот у породици били управо образовни програми за родитељство (Croake, Glover, 1977; Medić, 2007), и данас су присутна неслагања око тога како дефинисати програме образовања за родитељство.

Од почетног разумевања да програми образовања за родитељство јесу „програми организовани од стране владе или неког другог који су усмерени на унапређење неге детета у кући“ (Schlossman, 1976, према: Hicks, Williams, 1981; 580), преко разумевања да образовање родитеља обухвата „циљем усмерен активности учења родитеља ради промене њихове интеракције са децом, а у циљу подстицања позитивног понашања своје деце“ (Croake, Glover, 1977; 151), стигло се до разумевања да су образовни програми за родитељство „разни видови образовних програма дизајнираних са циљем да повећају родитељску компетентност и осећај самопоштовања у родитељској улози“ (McAfee, Nedler, 1976, према: Hicks, Williams, 1981; 580), односно - програми „који пружају информације и смернице за реализацију родитељске улоге“

(Earhart, 1980; 39). Указујући на то да су системски приступ породици и развој вештина два важна елемента разумевања образовања за родитељство, неки аутори истичу да програми образовања за родитељство представљају „организован и програмиран напор да се у оквиру породичног система или система који брине о детету, промене или унапреде знања и вештине потребни за подршку дејем развоју“ (Brock, Oertwein, Coufal, 1993; 88).

Присутна су и настојања да се одреди разлика између програма обуке родитеља (parent training programs) и образовних програма за родитељство (parent education programs). Тако се програмима обуке родитеља дефинишу програми усмерени ка решавању проблема који се појавио у породичном функционисању (Hoard, Shepard, 2005, према: Keller, 2009), односно – програми усмерени на унапређење вештина потребних родитељима (Dembo, Sweitzer, Lauretzen, 1985, према: Keller, 2009). Образовни програми за родитељство су превентивни програми (Hoard, Shepard, 2005, према: Keller, 2009), односно – програми усмерени на развој нових знања код родитеља (Dembo, Sweitzer, Lauretzen, 1985, према: Keller, 2009).

Дефиниција која пружа оквир за разумевање образовних програма за родитељство у овом истраживању наводи да је то „програм усмерен ка унапређењу родитељског знања о развоју детета, изграђивању родитељских вештина за јачање односа између родитеља и детета, и унапређивању активности усмерених ка подршци дејем здравља, развоја и социо-емоционалних способности“ (Family Strengthening Policy Center, 2007; 3). У овом истраживању, под **образовним програмом за родитељство подразумевамо програм усмерен на развој родитељских знања, вештина и ставова у циљу пружања успешне подршке детету у процесу одрастања, грађења успешних односа и успешног породичног функционисања.**

Системски приступ породици и развојна породична теорија, као теоријско-концептуална основа нашег истраживања, отворили су простор да у овом истраживању креирамо један теоријски конструкт за потенцијални образовни програм за родитеље чија су деца адолесцентног узраста. Креирани образовни програм представља интегрални оквир за могуће и потребне садржаје образовања за родитељство и састоји се из три области:

1. област **индивидуалног** развоја адолесцента и односа родитеља према тим променама
2. област промене функционисања адолесцента у **породичном** контексту и потребе родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене
3. област **социјалног** понашања адолесцента у макро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адолесценту за успешне релације и интеграцију у макро окружење.

Системски приступ породици и развојна породична теорија у релационе односе стављају развојне промене које се дешавају код адолесцента и развојне задатке породице у фази породице са адолесцентом. Отуда, индикатори развојних карактеристика деце-адолесцената и развојних задатака породице у фази адолесцентног узраста деце у овом истраживању представљају садржај наведених области креираног програма за родитељство. Стицање знања о овим феноменима може значајно унапредити како директно однос родитељ – дете, тако и остале елементе породичног функционисања који васпитни контекст чине погоднијим.

Питања која су, даље, усмерила дефинисање предмета нашег истраживања су: да ли проблему креирања образовног програма за родитељство прићи са експертске стране или са стране «корисника програма» - родитеља и деце? Постоје ли и шта су предности и слабости и једног и другог приступа? Да ли деца могу бити актери креирања образовних програма за родитеље? Могу ли се и како слабости претходних приступа превазићи мултимодалним приступом креирању образовних програма – приступом према ком је учешће у креирању образовних програма омогућено свим актерима овог процеса: стручњацима, родитељима и деци?

Један од разлога повећаног интересовања за образовање за родитељство и пораст броја образовних програма за родитељство, лежи и у чињеници да то образовање има ефекта. Мада многи родитељи верују да је васпитање деце «здраворазумско, инстинктивно, релативно» (Steinberg, 1996, према: Riley, Bogenschneider, 1999; 3), истраживања потврђују да образовни програми могу водити унапређењу родитељства, самим тим - унапређењу раста и развоја деце (Medić, 1993; Smith, 1997;

Riley, Bogenschneider, 1999; Bunting, 2004). Развијање образовних програма од стране стручњака, засновано на истраживању теоријских концепција и анализа истраживачких резултата о томе шта би родитељима било значајно да науче и савладају у циљу унапређења родитељства, представља најчешћи приступ креирању и конципирању образовних програма за родитељство. Резултати евалуације неких од програма заснованих на овом приступу, показују да они могу водити унапређењу родитељства (Brock, Oertwein, Coufal, 1993; Olds, Henderson, Kitzman, Eckenrode, Cole, Tarelbaum, 1998; Riley, Bogenschneider, 1999; Powell, Cassidy, 2001; Gross, Grady, 2002; Bavolek, 2005; Asmussen, Corlyon, Hauari, La Placa, 2007). Иако нису креирани на основу истраживања образовних потреба родитеља, о њиховој релевантности се може говорити управо на основу ефеката који су постигли, а који, посредно, говоре и о томе да су потребе родитеља биле препознате.

Међутим, управо у томе што не укључује и истраживање образовних потреба родитеља лежи и слабост ових приступа, јер образовни програми за родитељство тако могу бити засновани на мишљењима стручњака, па и њиховим предрасудама и претпоставкама о томе шта је родитељима потребно (Jacobson, Engelbrecht, 2000; Goddard, Myers-Walls, Lee, 2004). Још је Стром (Strom, 1985) пре готово три деценије указивао на овај проблем, говорећи да су образовни програми за родитељство углавном засновани на ономе што креатори образовног програма интуитивно претпостављају да може бити важно и релевантно за родитеље. Један од основних оперативних принципа образовања за живот у породици односи се на то да програми „треба да буде засновани на потребама појединаца и породица“ (Arcus, Schvaneveldt, Moss, 1993: 15), при чему се наглашава важност начина њиховог утврђивања, као и условљеност тих потреба не само друштвеним и културним променама које утичу на њихову појаву, већ и развојним променама чланова породице и породице у целини. И поред тога, аутори указују на постојање празнине у стручној литератури, и то празнине која се односи на разумевање онога шта родитељи желе или им треба у образовном програму (Keller, 2009). „Андрагози утврђивање образовних потреба најчешће схватају као систематски и организован процес прикупљања и анализирања података и информација о образовним потребама индивидуа, група...“ (Kulić, Despotović, 2005;153) и да оно представља први корак и неопходну основу за успешно планирање и програмирање образовања. Родитељи представљају незаобилазан

фактор у креирању образовних програма за родитељство и њихове потребе свакако не треба потцењивати. Међутим, ослањање искључиво на потребе родитеља, може водити ка креирању образовних програма који су теоријски, и вредносно прилично неутемељени (Savićević, 1989). То је уједно и основна слабост овог приступа, која се може надоместити како комбинацијом са претходним приступом креирању образовног програма за родитељство, тако и укључивањем деце, као „крајњих корисника“ образовних програма за родитељство, у процену тога шта је њиховим родитељима потребно да би им пружили бољу подршку у одрастању.

Деца, као „крајњи корисници“ образовних програма за родитељство, увек су имплицитно учесници креирања образовних програма за родитељство, и то тако што своје претпоставке о њима имају и стручњаци и родитељи. Често се, међутим, пропушта прилика, шанса да и они буду активни креатори процеса уобличавања програма за сопствене родитеље. Осим што су најстарија старосна група у класификацији деце, адолесцените сматрамо зрелим да процене која су то знања њиховим родитељима потребна да би боље разумели њихове потребе и пружили им успешнију подршку у процесу одрастања, грађењу успешних односа и успешног породичног функционисања. Они валидно и поуздано могу да пруже одговоре на ова питања, имају разумевање сопствене ситуације, као и артикулисано виђење начина подршке која им се може пружити. Отуда сматрамо важним и научно значајним да у истраживање укључимо и процену релевантности садржаја креираног образовног програма од стране адолесцената и истражимо колико је она у сагласности са проценом родитеља и експерата.

Процена релевантности образовног програма за родитељство у овом истраживању представља одговор стручњака, родитеља и деце на питање **да ли креиран образовни програм задовољава потребе родитеља деце адолесцентног узраста за образовањем.**

Теоријску основу за креирање образовног програма у овом истраживању представљају системски приступ породици и развојна породична теорија. Релевантност његовог садржаја за родитеље деце адолесцентног узраста, процењиваће стручњаци, родитељи и деца. Мултимодални приступ креирању

образовних програма за родитељство подразумева да је учешће у креирању образовних програма омогућено свим актерима овог процеса: стручњацима - креаторима, родитељима - корисницима и деци – крајњим корисницима програма. У нашем истраживању, они ће процењивати колико је један образовни програм, настао на основу теорија, релевантан са аспекта унапређења родитељства и васпитне функције породице.

Сва ова разматрања усмерила су наше истраживање ка томе да и стручњацима и родитељима и деци понудимо садржај потенцијалног образовног програма за родитељство, са задатком да процене релевантност креираног садржаја за родитеље деце адолесцентног узраста. Отуда је, **предмет истраживања** овог рада процена релевантности садржаја креираног образовног програма за родитељство од стране стручњака, родитеља и деце.

3. ЦИЉ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ овог теоријско-емпиријског истраживања је научна дескрипција и откриће разлика у процени релевантности креираног образовног програма за родитељство од стране стручњака, родитеља и деце. Друштвени циљ истраживања је могућност примене мултимодалног приступа у конципирању и креирању образовних програма за родитељство.

Наведени циљ истраживања операционализован је преко следећих **зadataка истраживања**:

1. Утврдити да ли постоје разлике у процени релевантности креираног образовног програма за родитељство између родитеља, деце и стручњака у целини.
2. Утврдити да ли постоје разлике у процени релевантности креираног садржаја о области *индивидуалног* плана развоја адолесцента и односа родитеља према тим променама између родитеља, деце и стручњака.
3. Утврдити да ли постоје разлике у процени релевантности креираног садржаја о области функционисања адолесцента у *породичном* контексту и

потреби родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене између родитеља, деце и стручњака.

4. Утврдити да ли постоје разлике у процени релевантности креираног садржаја о области *социјалног* понашања адолесцента у макро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адолесценту за успешне релације и интеграцију у макро окружење између родитеља, деце и стручњака.

4. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

Полазећи од теоријског оквира рада, планираног циља и постављених задатака истраживања, општа **хипотеза истраживања** гласи:

Очекујемо да постоје разлике у процени релевантности креираног образовног програма за родитељство између родитеља, деце и стручњака.

Из овако конципиране опште хипотезе истраживања изведена су одређена очекивања која су операционализована кроз следеће **посебне хипотезе**:

1. Постоје разлике у процени релевантности креираног образовног програма у целини између родитеља, деце и стручњака.
2. Постоје разлике у процени релевантности креираног садржаја о области *индивидуалног* плана развоја адолесцента и односу родитеља према тим променама између родитеља, деце и стручњака.
3. Постоје разлике у процени релевантности креираног садржаја о области функционисања адолесцента у *породичном* контексту и потреби родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене између родитеља, деце и стручњака.
4. Постоје разлике у процени релевантности креираног садржаја о области *социјалног* понашања адолесцента у макро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адолесценту за успешне релације и интеграцију у макро окружење између родитеља, деце и стручњака.

5. ВАРИЈАБЛЕ ИСТРАЖИВАЊА

Полазећи од постављеног предмета истраживања, **зависна варијабла** у овом истраживању је садржај креираног образовног програма за родитеље деце адолесцентног узраста.

Системски приступ породици и развојна породична теорија, као основа теоријског истраживања и креирања образовног програма за родитељство, у релационе односе стављају развојне промене које се дешавају код адолесцента и развојне задатке породице у фази породице са адолесцентом, и то на **личном, породичном и социјалном** плану развоја адолесцента. Отуда, индикатори развојних карактеристика деце-адолесцената и развојних задатака породице у фази адолесцентног узраста деце у овом истраживању представљају извориште садржаја креираног програма за родитељство. Индикатори релевантни за развојне промене које се манифестују:

- на **индивидуалном** плану развоја адолесцента и однос родитеља према тим променама
- на плану промене функционисања адолесцента у **породичном** контексту и потребе родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене
- на плану **социјалног** понашања адолесцента у макро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адолесценту за успешне релације и интеграцију у макро окружење, представљају *теме садржаја* креираног образовног програма за родитељство (Графикон 1: Индикатори развојних карактеристика деце-адолесцената и развојних задатака породице у фази адолесцентног узраста деце).

Индивидуални план развоја адоlescента и однос родитеља према тим променама	Породични контекст и потребе родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене	План социјалног понашања адоlescента у микро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адоlescенту за успешне релације и интеграцију у микро окружење
• физичке промене • изглед • сексуално сазревање • здравствени ризици • физичке активности • бунтовништво • постигнуће • морално сазревање • предузимљивост • блиске релације • самопоштовање	• нов положај • прерасподела обавеза • отвореност • комуникација • емоционалне релације • однос према ауторитету • однос према контроли • промене • независност • решавање проблема • међугенерациски сукоби	• вршњаци • слободно време • «лоше друштво» • вера • култура • ризична понашања • болести зависности • школа • виртуелни свет • узори • медији

Графикон 1: Индикатори развојних карактеристика деце-адоlescената и развојних задатака породице у фази адоlescентног узраста деце – теме садржаја креираног образовног програма за родитељство

Независна варијабла у овом истраживању јесте статус процењивача креираног образовног програма: стручњака, родитеља, детета.

Позиције са које процењивачи могу да учествују у стварању образовног програма за родитељство или да буду корисници таквог програма су:

- Позиција стручњака, као креатора образовних програма за родитељство,
- Позиција родитеља, као корисника образовних програма за родитељство,
- Позиција детета, као «крајњег корисника» образовних програма за родитељство.

6. ПОСТУПАК (ДИЗАЈН) ИСТРАЖИВАЊА

6.1. МЕТОДЕ И ТЕХНИКЕ ИСТРАЖИВАЊА

Ово истраживање је теоријско-емпиријске природе, а по методу примењеном у прикупљању, обради и интерпретацији података спада у ред неексперименталног дескриптивног истраживања. Овај метод се «ослања... на емпиријске (искуствене) чињенице које су дате... тежи што вернијем опису (дескрипцији) познатих

(постојећих) чињеница, и то онаких какве оне стварно јесу» (Банђур, Поткоњак, 1999: 150), односно – представља својеврстан снимак стања у пракси. Применом одређених поступака и инструмената, доћи ћемо до података о садашњем статусу и структури феномена, а општенаучне методе као што су анализа, синтеза, индукција, дедукција и генерализација биће коришћене у функцији уопштавања и закључивања.

У истраживању ће бити коришћена техника скалирања (процењивања), за коју је карактеристично да се тражи испитаникова перцепција проучаваних појава.

6.2. ОПИС ИНСТРУМЕНТА ИСТРАЖИВАЊА

За потребе овог истраживања биће креиран инструмент *Скала процене релевантности креираног образовног програма за родитељство*.

Скала процене релевантности креираног образовног програма за родитељство је инструмент који ће бити креиран и употребљен у циљу добијања података о процени релевантности понуђених тема садржаја образовног програма, од стране стручњака, деце и родитеља. Скала ће се састојати од 33 ставке, којима ће бити обухваћени садржаји везани за развојне карактеристике деце и развојне задатке породице у фази адолесцентног узраста деце.

Понуђене теме садржаја које се односе на **индивидуални** план развоја адолесцента и однос родитеља према тим променама су:

- Физичке промене и прихватање сопствених физичких промена адолесцента
- Значење спољашњег изгледа за адолесцента (хигијена, мода...)
- Сексуално сазревање и понашање адолесцента
- Исхрана и здравствени ризици у адолесценцији
- Стимулација развоја и потребне физичке активности
- Кризе адолесценције и бунтовништво
- Развој мотивације за учење и постигнуће младих
- Морално сазревање и морално понашање
- Развој предузимљивости и радно и професионално ангажовање младих

- Заљубљивање и блиске релације
- Развој самопоуздања, самопоштовања и одговорности младих

Теме садржаја које се односе на промене функционисања адолесцента у **породичном** контексту и потребе родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене су:

- Нов положај и улога адолесцента у породици
- Прерасподела обавеза и послова које адолесцент у кући (породици) преузима
- Могућност, потребе и домени отворености разговора са адолесцентом
- Ненасилна комуникација са адолесцентом
- Емоционално «затварање и отварање» адолесцента према другим члановима породице
- Родитељски ауторитет и могући отпор адолесцента
- Да ли и како контролисати понашање адолесцента
- Флексибилност породице на промене које захтева адолесцент
- Подршка независности и одрастању адолесцента
- Начини решавања проблема и сукоба са адолесцентом
- Међугенерацки сукоби

Теме садржаја релевантног за развојне промене које се дешавају на плану **социјалног** понашања адолесцента у макро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адолесценту за успешне релације и интеграцију у макро окружење су следећи:

- Вршњачке групе и односи са вршњацима
- Слободно време и изласци
- «Добро или лоше друштво»
- Верска осећања и њихова злоупотреба код младих
- Специфични културни обрасци код младих
- Превенција ризичних понашања
- Превенција болести зависности код младих
- Однос са школом и наставницима
- Компјутерски – виртуелни свет младих
- Узори и модели идентификације младих

- Специфичност коришћења медија код младих

Уз сваку ставку биће понуђена петостепена скала Ликертовог типа (од 1 – уопште није корисно, до 5 – веома је корисно). Предвиђено је да овај инструмент попуне испитаници из сва три подзорка овог истраживања.

6.3. УЗОРАК ИСТРАЖИВАЊА

Узорак истраживања је пригодан и чине га родитељи, деца и стручњаци (укупно: око 920). Подзорци су:

- Подузорак родитеља чија су деца у II и III разреду средњих школа - гимназија и средњих стручних школа лоцираних у Горњем Милановцу и Београду. Истраживањем ће бити обухваћено око 400 родитеља чија су деца адолесцентног узраста.
- Подузорак деце-адолесцената, ученика II и III разреда средњих школа - гимназија и средњих стручних школа лоцираних у Горњем Милановцу и Београду. Планирано је да истраживањем буде обухваћено око 400 деце.
- Подузорак који чине стручњаци, обухватиће око 120 стручњака из ове области, дипломираних андрагога и дипломираних педагога, из Србије.

6.4. ТОК И ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање ће бити обављено почетком 2013. године, у Горњем Милановцу и у Београду, у следећим средњим школама: гимназија «Таковски устанак», Економска школа «Књаз Милош», Техничка школа «Јован Жујовић» у Горњем Милановцу и Шеста београдска гимназија. Реализацији главног истраживања претходиће непосредан контакт са стручном службом и управом школа у оквиру ког ће бити образложен циљ и карактер истраживања. Планирано је да стручњаци из Србије буду контактирани преко база података о дипломираним андрагозима и дипломираним педагозима; њима ће, након телефонског контакта, инструмент бити дистрибуиран електронском поштом.

6.5. ПЛАН ОБРАДЕ И АНАЛИЗА ПОДАТАКА

У оквиру статистичке обраде података у овом истраживању биће коришћене технике дескриптивне статистике које укључују израчунавање и анализу фреквенција и процената, рачунање аритметичких средина, као и мера дисперзије добијених одговора (опсег, минимум, максимум, стандардна девијација), а у циљу описа квалитета мерених појава. С обзиром на комплексност истраживања и велики број варијабли, биће рађена факторска анализа и потом анализа варијансе са добијеним факторима. Подаци из инструмента ће бити обрађени помоћу компјутерског програма SPSS (Statistical Package for the Social Science) верзија 18.0. Иако ће подаци бити обрађени квантитативно, одговори испитаника, тј. њихова процена захтеваће при анализи и интерпретативну парадигму.

7. ПРЕДЛОГ СТРУКТУРЕ РАДА

УВОД

У овом делу рада објаснићемо које ћемо све аспекте и проблеме образовних програма за родитељство истраживати, зашто је то важно у научном и друштвеном смислу и како наше истраживање може допринети даљем развоју образовних програма за родитељство.

I ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1. Образовање за родитељство

- 1.1. Осврт на развој идеје и праксе образовања за родитељство
- 1.2. Образовање за родитељство: релација са сличним појмовима – подршка родитељству, оснаживање родитељства, образовање за живот у породици, обука родитеља
- 1.3. Нивои и врсте интервенција у породични систем и разумевање положаја образовања за родитељство у њима
- 1.4. Образовни програми за родитељство – критеријуми разврставања и врсте програма

- 1.5. Принципи успешних образовних програма за родитељство – позиција питања циља програма и питања садржаја програма у тим принципима

2. Циљеви образовних програма за родитељство – њихово дефинисање и мерљивост

- 2.1. Основни приступи, тешкоће и дилеме у дефинисању циљева образовних програма за родитељство
- 2.2. Кључна питања евалуације образовних програма за родитељство (шта се евалуира, када се врши евалуација, ко и када евалуира образовне програме за родитељство; колико су образовни програми за родитељство ефикасни)

3. Садржај образовних програма за родитељство

- 3.1. Истраживање развоја различитих приступа креирању образовних програма за родитељство
- 3.2. Теоријски приступи развоју образовних програма за родитељство
 - 3.2.1. Значење и значај различитих парадигми знања за креирање образовних програма за родитељство
- 3.3. Приступи засновани на процени образовних потреба родитеља као изворишта садржаја образовних програма за родитељство
 - 3.3.1. Различити модели процене образовних потреба родитеља
- 3.4. Мултимодални приступ креирању образовних програма за родитељство – образовни програм за родитељство као заједнички израз свих актера образовног процеса

II МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1. Проблем и предмет истраживања
2. Циљ и задаци истраживања
3. Хипотезе истраживања
4. Варијабле истраживања
5. Поступак истраживања

- 5.1. Методе и технике истраживања
- 5.2. Опис инструмената истраживања
- 5.3. Одређење и опис популације и узорка истраживања
- 5.4. Ток истраживања
- 5.5. Статистичка обрада података

III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

- 3.1. Процена релевантности понуђеног садржаја образовног програма у целини
- 3.2. Процена релевантности понуђеног садржаја о области индивидуалног плана развоја адолесцента и односу родитеља према тим променама
- 3.3. Процена релевантности понуђеног садржаја о области функционисања адолесцента у породичном контексту и потреби родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене
- 3.4. Процена релевантности понуђеног садржаја о области социјалног понашања адолесцента у макро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адолесценту за успешне релације и интеграцију у макро окружење

IV ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРЕПОРУКЕ

V ПРИЛОЗИ

VI ЛИТЕРАТУРА

8. СПИСАК ПРЕДЛОЖЕНЕ ЛИТЕРАТУРА

1. Arcus, M.E., Schvaneveldt, J.D., Moss, J.J. (1993). The Nature of Family Life Education, In M.E. Arcus, J.D. Schvaneveldt, J.J. Moss (Eds.) *Handbook of Family Life Education*. Vol. 1, Newbury Park, CA: Sage, 1-23
2. Asmussen, K., Corlyon, J., Hauari, H., La Placa, V. (2007). *Supporting Parents of Teenagers*. UK: DfES Publications
3. Betts, S., Marczak, M.S., Marek, L.I., Peterson, D.J., Hoffman, K., Mancini, J.A. (1999). *Collaboration and evaluation: Application of research and evaluation for community-based programs*. Tucson: University of Arizona Extension Service

4. Behrendt, L. (2009). It Takes a Village: Assets for Parent Education. *Family Science Review*, 14 (2), 46-60.
5. Bogenschneider, K., Stone, M. (1997). Delivering parent education to low and high risk parents of adolescents via age-paced newsletters. *Family Relations*, 46 (2), 123-134.
6. Bogenschneider, K. (1996). An ecological risk/protective theory for building prevention programs, policies, and community capacity to support youth. *Family Relations*, (45), 127-138.
7. Bornstein, M.H. (Ed.) (2002). *Handbook of parenting: Vol. 4. Social conditions and applied parenting*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum
8. Bowers, D., Ebata, A.T. (2009). *Evaluating the use and impact of an online resource for parents*. Paper presented at the annual meeting of the National Council on Family Relations, San Francisco, CA.
Преузето са: <http://www.slideshare.net/atebata/ncfr-bowersand-ebata2009>,
приступљено: 10.11.2011.
9. Brock, G.W., Oertwein, M., Coufal, J.D. (1993). Parent Education. In M. Arcus, J.D. Schvaneveldt, J.J. Moss (Ed.) *Handbook of Family Life Education*. (pp. 87-115), Vol. 2, CA: Sage
10. Brown, M. (1998). *Recommended practices: Parent education and support*. Преузето са: <http://ag.udel.edu/extension/fam/recprac/part1.pdf>, приступљено: 09.10.2010.
11. Bunting, L. (2004). Parenting Programmes: The best Available Evidence. *Child Care in Practice*, 10 (4), 327-343.
12. Callor, S., Betts, S.C., Carter, R., Marczak, M.S., Peterson, D.J., Richmond, I.S. (2000). *Community-based project evaluation guide*. Tucson:University of Arizona Extension Service
13. Campbell, D., Palm, G.F. (2004). *Group parent education: Promoting parent learning and support*. Thousand Oaks, CA: Sage
14. Carter, N., Kahn, L. (1996). *See How We Grow: A Report on the Status of Parenting Education in the U.S.* Philadelphia: The Pew Charitable Trusts
15. Center for Parent Education (2004). *Core knowledge for parent educators and professionals who work with families*. Denton: University of North Texas
Преузето са: <http://parenteducation.unt.edu/core-knowledge-attitudes-and-skills>,
приступљено: 05.07.2011.

16. Christensen, L.A. (2011). Effects of Group Psycho education For Parents of At-Risk Adolescents. *UNF Theses and Dissertations*. Paper 144
Преузето са: <http://digitalcommons.unf.edu/etd/144>, приступљено: 06.05.2012.
17. Cook, R.S., Rule, S., Mariger, H. (2003). Parents' evaluation of usability of a web-site on recommended practices. *Topics in Early Childhood Special Education*, (23), 19-27.
18. Cooke, B. (2006). Competencies of a parent educator: What does a parent educator need to know and do? *Child Welfare*, (85), 785-802.
19. Council on Child and Adolescent Health. (1998). The role of home-visitation programs in improving health outcomes for children and families. *Pediatrics*, (101), 486-489.
20. Croake, J.W., Glover, K.E. (1977). A History and Evaluation of Parent Education. *The Family Coordinator*, 26 (2), 151-158.
21. Cudaback, D., Darden, C., Nelson, P., O'Brien, S., Pinsky, D., Wiggins, E. (1985). Becoming successful parents: Can age-paced newsletter help? *Family Relations*, (34), 271-275.
22. DeBord, K., Heath, H., McDermoth, D., Wolfe, R. (1999). *An Overview of Parenting Education and Family Support*.
Преузето са: <http://www.npen.org/pdfs/1999fspe.pdf>, приступљено: 06.05.2012.
23. DeBord, K., Heath, H., McDermoth, D., Wolfe, R. (2000). *Sharing the Wisdom on Parenting: Turning Information Overload Into a Curriculum That Works*.
Преузето са: <http://www.npen.org/pdfs/2000pe-DeBord.pdf>, приступљено: 07.09.2011.
24. DeBord, K., Bower, D., Goddard, H.W., Kirby, J., Kobbe, A., Myers-Walls, J., Mulroy, M., Ozretich, R. (2002). *The National Extension Parenting Educators Framework*.
Преузето са: http://www1.cyfernet.org/ncsu_fcs/NEPEF/NEPEF.pdf, приступљено: 07.06.2010.
25. DeBord, K., Bower, D., Goddard, H.W., Kirby, J., Kobbe, A.M., Myers-Walls, J.A., Mulroy, M., Ozretich, R. (2006). A Professional Guide for Parenting Educators: National Extension Parenting Educators' Framework. *Journal of Extension*, 44 (3)
Преузето са: <http://www.joe.org/joe/2006june/a8p.shtml>, приступљено: 07.06.2010.
26. DeFrain, J. (1999). Strong Families. *Family Matters*, (53), 6-13.
27. Dion, M.R., Hershey, A.M., Zaveri, H.H., Avellar, S.A., Strong, D.A., Silman, T., Moore, R. (2008). *Implementation of the Building Strong Families Program*. Washington,DC: Mathematica Policy Research, Inc.
Преузето са:

http://www.acf.hhs.gov/programs/opre/strengthen/build_fam/reports/bsf_program/bsf_program.pdf, приступљено: 10.05.2011.

28. Dion, M.R., Avellar, S.A., Clary, E. (2010). *The Building Strong Families Project: Implementation of Eight Programs to Strengthen Unmarried Parent Families*. Washington, DC: Mathematica Policy Research, Inc.

Преузето са:

http://www.acf.hhs.gov/programs/opre/strengthen/build_fam/reports/eight_programs/final_impl_rpt.pdf, приступљено: 10.05.2011.

29. Doherty, W.J. (1995). Boundaries between Parent and Family Education and Family Therapy: The Levels of Family Involvement Model. *Family Relations*, 44 (4), 353-358.
30. Doherty, W.J. (2000). Family science and family citizenship: Toward a model of community partnership with families. *Family Relations*, (49), 319-325.
31. Dumka, L.E., Roosa, M.W., Michaels, M.L., Suh, K.W. (1995). Using research and theory to develop prevention programs for high-risk families. *Family Relations*, (44), 78-86.
32. Dunnagan, T., Duncan, S.F., Paul, L. (2000). Doing effective evaluations: A case study of family empowerment due to welfare reform. *Evaluation and Program Planning*, (23), 125-136.
33. Duncan, S.F., Marotz-Baden, R. (1999). Using focus groups to identify rural participant needs in balancing work and family education. *Journal of Extension*, 37 (1)
- Преузето са: <http://www.joe.org/joe/1999february/rb1.php>, приступљено: 10.08.2011.
34. Duncan, S.F., Dunnagan, T., Christopher, S., Paul, L. (2001). EDUFAIM: A successful program helping empower rural families toward self-reliance. *Journal of Extension*, 39 (1)
- Преузето са: <http://www.joe.org/joe/2001february/a3.php>, приступљено: 10.08.2011.
35. Duncan, S.F., Dunnagan, T., Christopher, S., Paul, L. (2003). Helping families toward the goal of self-support: Montana's EDUFAIM program. *Families in Society*, (84), 213-222.
36. Duncan, S.F., Goddard, H.W. (2011). *Family Life Education - Principles and Practices for Effective Outreach*. London: SAGE Publications
37. Earhart, E. M. (1980). Parent education: A lifelong process. *Journal of Home Economics*, 72 (1), 39-43.

38. Family Strengthening Policy Center (2007). *The Parenting Imperative: Investing in Parents so Children and Youth Succeed*. Washington, D.C.: National Human Services Assembly.

Преузето са: <http://www.npen.org/pdfs/fsp-policy-brief22.pdf>, приступљено:

10.12.2010.

39. Farooq, D.M., Jefferson, J.L., Fleming, J. (2005). The effect of an Adlerian video-based parent education program on parent's perception of children's behavior: A study of African American parents. *Journal of Professional Counseling, Practice, Theory, and Research*, (33), 21-34.

40. Fetsch, R.J., Collins, C.L., Hughes Jr.R. (2011). *Evaluating Family Life Web Sites*. Consumer series, (10.253),

Преузето са: <http://www.ext.colostate.edu/pubs/consumer/10253.html#top>,

приступљено: 10.11.2012.

41. Fine, M.J. (1989). *The Second handbook of parent education: Contemporary Perspectives*. New York: Academic Press

42. Fine, M.J., Lee, S. (2000). *Handbook of diversity in parent education: The changing face of parenting and parent education*. New York: Academic Press

43. Fiore, L.B. (2008). *Families First White Paper – Envisioning, Energizing, and Empowering Relationships – Findings From The Parent Education Summit*.

Преузето са: <http://www.npen.org/pdfs/families-first2008.pdf>, приступљено:

08.08.2012.

44. First, J.A., Way, W.L. (1995). Parent education outcomes: Insights into transformative learning. *Family Relations*, (44), 104-109.

45. Fisher, B.L., Kerckhoff, R.K. (1981). Family Life Education: Generating Cohesion out of Chaos. *Family Relations*, 30 (4), 505-509.

46. Ginott, H.G. (1969). *Between parent and teenager*. New York: Macmillan

Преузето са:

http://www.betweenparentandchild.com/index.php?s=content&p=BPT_1,

приступљено: 05.05.2012.

47. Glasser, D., Heath, H. (2009). *Advancing the field of parenting education*.

Преузето са: <http://www.npen.org/pdfs/advancing.pdf>, приступљено: 10.10.2012.

48. Goddard, H. W., Myers-Walls, J. A., Lee, T. R. (2004). Parenting: Have we arrived? Or do we continue the journey? *Family and Consumer Sciences Research Journal*, (33), 21-38.

49. Goddard, H.W., Marshall, J.P. (2006). The parenting journey: using the best of print and electronic resources to train parents. *Journal of Teaching in Marriage and Family*, (6), 81-99.
50. Grant, T.R., Hawkins, A.J., Dollahite, D.C. (2001). Web-based education and support for fathers: Remote but promising, In: J. Fagan, A.J. Hawkins (Eds.) *Clinical and education interventions with fathers*. (pp. 143-170), New York: Haworth
51. Gross, D., Grady, J. (2002). Group-based parent training for preventing mental health disorders in children. *Issues in Mental Health Nursing*, (23), 367-383.
52. Guilamo-Ramos, V., Bouris, A. (2009). Working with parents to promote healthy adolescent sexual development. *The Prevention Researcher*, 16 (4), 7-11.
53. Harris, J.R. (1998). *The nurture assumption: Why children turn out the way they do*. NY: Free Press
54. Heath, H. (1998). Choosing Parenting Curricula Based on the Interests, Needs, and Preferences of the Parents Who Will Use It. *Parenthood in America*.
Преузето са: <http://parenthood.library.wisc.edu/Heath/Heath.html>, приступљено: 03.09.2011.
55. Heath, H., Palm, G. (2006). Future challenges for parenting education and support. *Child Welfare*, (85), 885-895.
56. Hewlett, A. S. (1999). Parent Power.
Преузето са: <http://parenthood.library.wisc.edu/Hewlett/Hewlett.html>, приступљено: 05.09.2010.
57. Hicks, M.W., Williams, J.W. (1981). Current Challenges in Educating for Parenthood. *Family Relations*, 30 (4), 579-584.
58. Hughes, R.Jr. (1994). A Framework for Developing Family Life Education Programs. *Family Relations*, 43 (1), 74-80.
59. Hughes, R.Jr. (1995). Evaluating Family Life Education Programs. *Human Development and Family Life Bulletin*. 1 (1)
Преузето са:
<http://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/9793/Evaluating%20Family%20Life%20Education%20Programs.pdf?sequence=2>, приступљено: 09.09.2012.
60. Hughes, R.Jr. (1997). A guide to evaluating the quality of human development and family life web sites. *Professional Version Human Development & Family Life Web Site Review Form*.

Преузето са:

<https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/9386/Professional%20Version%20website%20review%20form.pdf?sequence=2>, приступљено: 09.09.2012.

61. Jacobson, A.L., Engelbrecht, J. (2000). Parenting education needs and preferences of parents of young children. *Early Childhood Education Journal*, 28 (2), 139-147.
62. Johnson, M.A., Stone, S., Lou, C., Ling, J., Claassen, J., Austin, M. J. (2006). *Assessing Parent Education Programs for Families Involved with Child Welfare Services: Evidence and Implications*.

Преузето са:

http://cssr.berkeley.edu/bassc/public/EvidenceForPractice5_Parenting_fullReport.pdf, приступљено: 05.05.2012.

63. Kagan, S. L. (1995). On Building Parental Competence: The Nature of Contrast and Commitments, In: D. Clark (Ed.) *The Challenge of Parenting '90s*. Washington D.C.: The Aspen Institute, 25-33
64. Keller, M.J. (2009). *Parent education needs assessment: Parents of typical 14 to 17-year-olds*. Dissertation presented to the Faculty of The Rossier School of Education, University of Southern California, December 2009

Преузето са: <http://digitallibrary.usc.edu/assetserver/controller/item/etd-Keller-3245.pdf>, приступљено: 05.04.2011.

65. Korjenevitch, M., Dunifon, R., Kopko, K. (2010). *Outcomes of Participants in Cornell Cooperative Extension Parent Education Programs*.

Преузето са:

<http://www.human.cornell.edu/pam/outreach/parenting/research/loader.cfm?csModule=security/getfile&PageID=81099>, приступљено: 10.01.2012.

66. Kulić, R., Despotović, M. (2005). *Uvod u andragogiju*. Beograd: Svet knjige
67. Laszloffy, T. A. (2002). Rethinking Family Development Theory: Teaching with the Systemic Family Development (SFD) Model. *Family Relations*, 51 (3), 206-214.
68. Lengua, L.J., Roosa, M.W., Schupak-Neuberg, E., Michaels, M.L., Berg, C.N., Weschler, L.F. (1992). Using focus groups to guide the development of a parenting program for difficult-to-reach, high-risk families. *Family Relations*, 41, 163-168.
69. Levant, R.F. (1987). The use of marketing techniques to facilitate acceptance of parent education programs: A case example. *Family Relations*, 36, 246-251.

70. Mace, D.R. (1981). The long, long trail from information-giving to behavioral change. *Family Relations*, 30, 599-606.
71. MacLean, K., Aunos, M. (2010). Addressing the Needs of Parents with Intellectual Disabilities: Exploring a Parenting Pilot Project. *Journal on Developmental Disabilities*, 16 (1), 18-33.
72. McCauley, A. P., Salter, C. (1995). *Meeting the Needs of Young Adults. Population Reports. Series J, No. 41.* Baltimore, Johns Hopkins School of Public Health, Population Information Program
 Преузето са: <http://www.k4health.org/pr/j41/j41print.shtml>, приступљено: 05.10.2011.
73. McGoldrick, M., Carter, B. (2003). The Family Life Cycle, In: F. Walsh (Ed.) *Normal Family Processes – Growing diversity and Complexity.* New York: Guilford Press, 375-399
74. McKenzie, B., Bacon, B. (2002). Parent education after separation: Results from a multi-site study on best practices. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 4, 73-88.
75. Medić, S. (1993). *Obrazovanje i socijalizacija odraslih.* Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
76. Medić, S. (1993). The family between therapy and education. Рад саопштен на скупу: *Global Dialogue - Diversity and Unit.* Athens, Greece
77. Medić, S. (1997). The possibility of valuable neutral educational intervention in family system. Рад саопштен на скупу: *VII International Conference of Family Therapy.* Jerusalem, Israel
78. Medić, S. (2007). Teorija porodičnog vaspitanja – tačke ukrštanja na putu razvoja pedagogije i andragogije, u: Š. Alibabić, A. Pejatović (ur.) *Andragogija na početku trećeg milenijuma.* Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju, Filozofski fakultet, 223-237.
79. Medić, S., Matejić-Đuričić, Z., Vlaović-Vasiljević, D. (1994). Novi model Škole za roditelje. *Andragoške studije*, 1 (1-2), 45-56.
80. Medić, S., Matejić-Đuričić, Z., Vlaović-Vasiljević, D. (1995). Struktura programa škole za roditelje i višestruke mogućnosti njegove primene. *Andragoške studije*, 2 (1), 39-45.
81. Medić, S., Matejić-Đuričić, Z., Vlaović-Vasiljević, D. (1997). *Škola za roditelje – socio-educativni program za porodicu.* Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju
82. Milić, A. (2001). *Sociologija porodice.* Beograd: Čigoja štampa

83. Miller, S., Sambell, K. (2003). What do Parents Feel they Need? Implications of Parents' Perspectives for the Facilitation of Parenting Programmes. *Children and Society*, 17, 32-44.
84. Milošević, Z. (2007). Prilog jačanju vaspitne funkcije savremene porodice, u: Š. Alibabić, A. Pejatović (ur.) *Andragogija na početku trećeg milenijuma*. Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju, Filozofski fakultet, 265-275.
85. Milošević, Z. (2008). Obrazovne potrebe roditelja kao podrška razvoju adolescenata, u: Š. Alibabić, A. Pejatović (ur.) *Obrazovanje i učenje – pretpostavke evropskih integracija*. Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju, Filozofski fakultet, 131-143.
86. Milošević, Z. (2009). Adolescent u porodici – porodica u adolescenciji, u: A. Milić, S. Tomanović (ur.) *Porodice u Srbiji danas u komparativnoj perspektivi*. Beograd: Institut za sociološka istraživanja, Filozofski fakultet, 263-274.
87. Milošević, Z. (2009). Primena sistemskog pristupa (u) proučavanju porodičnog funkcionisanja u naukama o vaspitanju. *Andragoške studije*, (1), 87-100.
88. Morris, S.N., Dollahite, D.C., Hawkins, A.J. (1999). Virtual family life education: A qualitative study of father education on the World Wide Web. *Family Relations*, 48, 23-30.
89. Na, J., Chia, S.W. (2008). Impact of online resources on informal learners: Parents' perception of their parenting skills. *Computers and Education*. 51, 173-186.
90. National Parenting Education Network (2011). *Parent Education Core Curriculum Framework: A Comprehensive Guide to Planning Curriculum for Parent Education Programs in the Domains of Parent Development, Parent-Child Relationships, Early Childhood Development, Family Development, Culture and Community (PECCF)*.
Преузето са: <http://www.npen.org/parent-educators/evaluating/core-curriculum.html>, приступљено: 08.09.2012.
91. National Council on Family Relations (2008). *Family life education content areas: Content and practice guidelines*.
Преузето са: <http://www.ncfr.org>, приступљено: 01.07.2010.
92. Nelson, P.T. (1986). Newsletters: An effective delivery mode for providing educational information and emotional support to single parent families. *Family Relations*, 35, 183-188.
93. Olds, D., Henderson, C.Jr., Kitzman, H., Eckenrode, J., Cole, R., Tarelbaum, R. (1998). The promise of home visitation: results randomized trials. *Journal of Community Psychology*, 26, (1), 5-21.

94. Orlović, V., Pejatović, A. i saradnici (1998). *Porodični klub - vodič kroz razvoj centara za usavršavanje zajedništva*. Beograd: Andragoško društvo Srbije
95. Perkins, D.F. (2006). *Adolescence: Developmental Tasks*.
Преузето са: <http://edis.ifas.ufl.edu/pdffiles/HE/HE82000.pdf>, приступљено:
09.10.2010.
96. Powell, L. H., Casiddy, D. (2001). *Family Life Education – an introduction*. CA: Mayfield Publishing Company
97. Promising Practices Network (2012). *Programs that work*.
Преузето са: <http://www.promisingpractices.net/programs.asp>, 09.01.2013.
98. Putney, N. M., Bengston, V. L. (2003). Intergenerational Relations in Changing Times, In: T.J. Mortimer, M.J. Shanahan (Eds.) *Handbook of the Life Course*. New York: Springer Science and Business Media, 149-164
99. Radey, M., Randolph, K.A. (2009). Parenting sources: How do parents differ in their efforts to learn about parenting? *Family Relations*, 58, 536-548.
100. Riley, D., Bogenschneider, K. (1999). Do we know what good parenting is? And can public policy promote it? in: K. Bogenschneider, J. Mills (Eds.) *Raising the next generation: Public and private parenting initiatives*. Madison: University of Wisconsin Center for Excellence in Family Studies, 1-17.
101. Riley, D. (2000). *Some Principles for Designing Effective Parenting Education/Support Programs*. Wisconsin Family Impact Seminars,
Преузето са: http://www.familyimpactseminars.org/s_wifis03c02.pdf, приступљено:
06.07.2012.
102. Rockwell, K., Bennett, C. (2004). *Targeting outcomes of programs*.
Преузето са:
<http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1047&context=aglecfacpub>, приступљено: 05.05.2011.
103. Rothbaum, F., Martland, N., Jannsen, J.B. (2008). Parents' reliance on the Web to find information about children and families: Socio-economic differences in use, skills and satisfaction. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 20, 118-128.
104. Sanson, A., Wise, S. (2001). Children and parenting - the past hundred years. *Family Matters*, 60, 36-45.

105. Sarkadi, A., Bremberg, S. (2005). Socially unbiased parenting support on the Internet: A cross-sectional study of users of a large Swedish parenting website. *Child: Care, Health and Development*, 31, 43-52.
106. Savićević, D. (1967). *Obrazovanje za život u porodici*. Beograd: Savremena administracija
107. Savićević, D. (1989). *Koncepcija obrazovnih potreba u andragogiji*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
108. Shifflett, K., Cummings, E.M. (1999). A program for educating parents about the effects of divorce and conflict on children: An initial evaluation. *Family Relations*, 48, 79-89.
109. Silberberg, S. (2001). Searching for Family Resilience. *Family Matters*, 58, 52-57.
110. Simpson, R.A. (1997). *The Role of the Mass Media in Parenting Education*. Boston: Center for Health Communication, Harvard School of Public Health
111. Simpson, R.A. (2001). *Raising Teens: A Synthesis of Research and a Foundation for Action*. Boston: Center for Health Communication, Harvard School of Public Health
112. Small, S.A., Cooney, S.M., O'Connor, C. (2009). Evidence-informed program improvement: Using principles of effectiveness to enhance the quality and impact of family-based prevention programs. *Family Relations*, 58, 1-13.
113. Small, S., Huser, M. (2010). *Family Based-Prevention Programs – To appear in the Encyclopedia of adolescence*, University of Wisconsin–Madison/Extension,
Презето са:
<http://whatworks.uwex.edu/attachment/FamilyBasedPreventionProgramschapterdraft6-10-10.pdf>, приступљено: 05.02.2012.
114. Small, S.A., Memmo, M. (2004). Contemporary models of youth development and problem prevention: Toward an integration of terms, concepts, and models. *Family Relations*, 53, 3-11.
115. Smith, R.S. (1997). Parent Education: Empowerment or Control? *Children and Society*, 11 (2), 108-116.
116. Smith, C.A., Cudaback, D., Goddard, H.W., Myers-Walls, J.A. (1994). *National Extension Parent Education Model of Critical Parenting Practices*. Manhattan, KS: Kansas Cooperative Extension Service
Презето са: <http://www.k-state.edu/wwparent/nepem/nepem.pdf>, приступљено: 07.07.2010.
117. Staton, J., Oom, T., Owen, T. (1991). *Family Resource, Support, and Parent Education Programs: The Power of a Preventive Approach*.

Преузето са: http://www.familyimpactseminars.org/pf_fis22report.pdf,
приступљено: 10.05.2012.

118. Steimle, B.M., Duncan, S. F. (2004). Formative evaluation of a family life education website. *Family Relations*, 53, 367-376.
119. Steinberg, L. (2001). We Know Some Things: Parent-Adolescent Relationships in Retrospect and Prospect. *Journal of research on adolescence*, 11 (1), 1-19.
120. Stolz, H.E., Vargas, L., Clifford, L.M., Gaedt, H.A., Garcia, C.F. (2010). Evaluating «Parent Project»: A Multi-Site Inquiry. *Family Science Review*, 15 (1), 1-12.
121. Stolz, H.E. (2011). Parenting Education, In S.F. Duncan, H.W. Goddard (Eds.) *Family Life Education - Principles and Practices for Effective Outreach*. London: SAGE Publications
122. Strom, R.D. (1985). Developing a curriculum for parent education. *Family Relations*, 34, 161-167.
123. The Nurturing Parenting Programs (2009).
Преузето са: http://www.nurturingparenting.com/research_validation/b1_npp.pdf,
приступљено: 05.04.2012.
124. Thomas, R., Footrakoon, O. (1998) *What Curricular Perspectives Can Tell Us About Parent Education Curricula*. Parenthood in America (banner).
Преузето са: <http://parenthood.library.wisc.edu/Thomas/Thomas.html>,
приступљено: 09.09.2010.
125. Thomasson, E., Minor, S., McCord, D., Berkovitz, T., Cassle, G., Milner, J.S. (1981). Evaluation of a family life education program for rural high-risk families: A research note. *Journal of Community Psychology*, 9, 246–249.
126. Thompson, R.W., Grow, C.R., Ruma, P.R., Daly, D.L., Burke, R.V. (1993). Evaluation of practical parenting program with middle-and-low-income families. *Family Relations*, 42, 21-25.
127. Wright, K., Wooden, C. (2010). A Parent-Developed Parent Training Program. *Family Science Review*, 15 (2), 41-56.
128. White, B.A., Brockett, R.G. (1987). Putting philosophy into practice. *Journal of Extension*, 25 (2)
Преузето са: <http://www.joe.org/joe/1987summer/a3.php>, приступљено:
05.02.2012.

129. Zepeda, M., Varela, F., Morales, A. (2004). *Promoting positive parenting practices through parenting education*. Los Angeles: National Center for Infant and Early Childhood Health Policy

На седници Одељења за педагогију и андрагогију одржаној 16. марта 2012. године изабрани смо у Комисију за одобрење теме докторске дисертације коју је пријавила мр **Зорица Милошевић**, асистент на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду. За израду докторске дисертације Зорица Милошевић је предложила тему **ПРОЦЕНА РЕЛЕВАНТНОСТИ ОБРАЗОВНИХ ПРОГРАМА ЗА РОДИТЕЉСТВО**. Уз пријаву теме приложила је образложење у којем је одредила предмет и циљ истраживања и образложила методолошки приступ обради ове теме. За ментора је предложила проф. др Снежану Медић. Након увида у образложење теме, Комисија подноси Одељењу и Наставно-научном већу Филозофског факултета следећи:

**Реферат о квалификованости кандидата и подобности предложене теме
за докторску дисертацију**

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Зорица Милошевић је рођена у Горњем Милановцу 1972. године, где је завршила основну и средњу школу. На Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду дипломирала је студије андрагогије 1999. године. Као студент-демонстратор учествовала је у конципирању и реализацији часова вежбања на предмету Пенолошка андрагогија од 1994. године. Након дипломирања, 2000. године изабрана је за асистента-приправника, а након одбране магистарског рада 2009. године унапређена је у асистента и тренутно ради на предметима Социјална андрагогија, Породична андрагогија и Породична педагогија.

Њене професионалне активности обухватају ангажовање у многим пројектима, од којих су неки:

- *«Социо-едукативни програм за породицу – Школа за родитеље»* (Министарство за социјална питања, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду, UNICEF – канцеларија у Београду), едукатор и супервизор;
- Реформски пројекат Министарства за социјална питања Републике Србије *«Развој модела интегралне социјалне заштите на локалном нивоу»* - од 2004. године ангажована је на пословима консултанта;
- *«Размена искустава на универзитетски заснованом академском образовању за старије одрасле у дунавском подручју као мост између науке и грађана / Универзитети за старије у региону Дунава – ДАСУН»* (ZAWiW University of Ulm, Germany) у току 2011. године била је ангажована као едукатор;
- 2011. године ангажована као Junior Short Term Expert for the Training of FEEA school teams на пројекту *«The Second Chance» - Systemic Development of Elementary, Practice Based Adult Education in Serbia* (EU-funded project, GOPA Consultants).

На пројектима Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета учествује континуирано од 2001. године. Била је члан експертске комисије Министарства просвете Републике Србије која је у току 2009. и 2010. године припремала прелиминарни нацрт Закона о образовању одраслих. Своје професионално усавршавање употпунила је и многим едукацијама.

Са својим радовима (као аутор и коаутор) учествовала је на десет међународних научних скупова. До сада је објавила шеснаест чланака, а овом приликом приказаћемо два (потпуна библиографија дата је у прилогу).

- **«Примена системског приступа (у) проучавању породичног функционисања у наукама о васпитању»**, *Андрагошке студије*, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, Београд, април 2009, бр. 1, стр. 87-100

Рад представља значајан допринос сагледавању мултифункционалности системског приступа породици у разумевању породичног функционисања у наукама о васпитању. У овом раду, аутор с правом истиче и образлаже разумевање да системски приступ проучавању породичног функционисања у наукама о васпитању уводи нов оквир посматрања како васпитне стварности породице, тако и могућности образовне интервенције на план њеног функционисања. Посебна вредност овог рада огледа се управо у томе што аутор са великом пажњом упућује на потребу да се, са једне стране, васпитна стварност породице сагледава као живи, динамички однос различитих развојних димензија породичног функционисања који усмеравају правац развоја како чланова породице, тако и породичног система у целини, а са друге – на начине како овакав приступ породици у наукама о васпитању отвара простор образовању да, као најмоћније средство васпитања и облик подршке породици из метасистема, утиче на усмеравање тог правца ка напредовању и расту породице и свих њених чланова.

- **«Professionalization of educators in family life education»**, у: (ур. Медић, С.) *Adult Education: Response to Global Crisis - Strengths and Challenges of the Profession*, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, стр. 221-240

У овом раду, аутор отвара питање дефинисања личних и професионалних компетенција које едукатор у области образовања за живот у породици треба да има и указује на то да је «мултидисциплинарност области образовања за живот у породици основа и за мултипрофесионалност у њеној практичној реализацији». Отуда се управо питање припреме едукатора у овој области сматра суштинским за успешан развој саме области. Сертификација едукатора за образовање за живот у породици препозната је као један од поузданих путева којима се постиже и висок квалитет програма образовања за живот у породици – «у овој области едукатори не добијају сертификате зато што се баве образовањем за живот у породици, већ зато што су квалификовани за тај посао». У раду су приказани и анализирани најзначајнији начини сертификације едукатора у овој области, који могу указати на неке смернице ка даљој професионализацији образовања за живот у породици и у нашој земљи.

2. Предмет и циљ дисертације:

У наукама о васпитању, породично функционисање се може посматрати, са једне стране као оквир васпитне стварности породице, а са друге - као поље образовне интервенције у породични систем у циљу подршке развоју те васпитне стварности. Посматрајући га и са једне и са друге стране, кандидат Зорица Милошевић је одабрала да у овом истраживању пажњу усмери на образовне интервенције у породични систем и процене о њиховој релевантности од стране различитих актера образовне интервенције.

Системско схватање породице и развојна породична теорија, као теоријско-концептуална основа овог истраживања, отворили су простор кандидату да у овом истраживању креира један теоријски конструкт за потенцијални образовни програм за родитеље чија су деца адолесцентног узраста. Системски приступ породици и развојна породична теорија у релационе односе стављају развојне промене које се дешавају код адолесцента и развојне задатке породице у фази породице са адолесцентом. Индикатори развојних карактеристика деце-адолесцената и развојних задатака породице у фази адолесцентног узраста деце, у овом истраживању истраживани су као потенцијални садржај образовног програма за родитељство. Процена релевантности тог садржаја посматра са становишта образовне интервенције у породични систем – реализована од стране свих актера у образовном процесу (родитеља, деце-адолесцената и стручњака) она је индикатор, показатељ у ком правцу се треба кретати при конципирању и креирању образовних програма за родитељство.

Различити су приступи креирању образовног програма за родитељство. У овом истраживању, кандидат ће своје истраживачке напоре усмерити ка истраживању могућности развоја мултимодалног приступа креирању образовних програма за родитељство, према коме је учешће у креирању образовних програма за родитељство омогућено и стручњацима и родитељима и деци.

Циљ овог теоријско-емпиријског истраживања је, према томе, научна дескрипција и откриће разлика у процени релевантности креираног образовног програма за родитељство од стране стручњака, родитеља и деце. Друштвени циљ истраживања је могућност примене мултимодалног приступа у конципирању и креирању образовних програма за родитељство.

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације:

Кандидат је у пројекту предложио следећу структуру дисертације:

УВОД

I ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1. Образовање за родитељство

1.1. Осврт на развој идеје и праксе образовања за родитељство

- 1.3. Образовање за родитељство: релација са сличним појмовима – подршка родитељству, оснаживање родитељства, образовање за живот у породици, обука родитеља
- 1.4. Нивои и врсте интервенција у породични систем и разумевање положаја образовања за родитељство у њима
- 1.5. Образовни програми за родитељство – критеријуми разврставања и врсте програма
- 1.6. Принципи успешних образовних програма за родитељство – позиција питања циља програма и питања садржаја програма у тим принципима

2. Циљеви образовних програма за родитељство – њихово дефинисање и мерљивост

- 2.3. Основни приступи, тешкоће и дилеме у дефинисању циљева образовних програма за родитељство
- 2.4. Кључна питања евалуације образовних програма за родитељство (шта се евалуира, када се врши евалуација, ко и када евалуира образовне програме за родитељство; колико су образовни програми за родитељство ефикасни)

3. Садржај образовних програма за родитељство

- 3.5. Истраживање развоја различитих приступа креирању образовних програма за родитељство
- 3.6. Теоријски приступи развоју образовних програма за родитељство
 - 3.2.1. Значење и значај различитих парадигми знања за креирање образовних програма за родитељство
- 3.7. Приступи засновани на процени образовних потреба родитеља као изворишта садржаја образовних програма за родитељство
 - 3.3.1. Различити модели процене образовних потреба родитеља
- 3.8. Мултимодални приступ креирању образовних програма за родитељство – образовни програм за родитељство као заједнички израз свих актера образовног процеса

II МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1. Проблем и предмет истраживања
2. Циљ и задаци истраживања
3. Хипотезе истраживања
4. Варијабле истраживања
5. Поступак истраживања
 - 5.1. Методе и технике истраживања
 - 5.2. Опис инструмената истраживања
 - 5.3. Одређење и опис популације и узорка истраживања
 - 5.4. Ток истраживања
 - 5.5. Статистичка обрада података

III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

- 3.1. Процена релевантности понуђеног садржаја образовног програма у целини
- 3.2. Процена релевантности понуђеног садржаја о области индивидуалног плана развоја адолесцента и односу родитеља према тим променама
- 3.3. Процена релевантности понуђеног садржаја о области функционисања адолесцента у породичном контексту и потреби родитеља да граде нове односе у породици и адекватно одговоре на развојне промене
- 3.4. Процена релевантности понуђеног садржаја о области социјалног понашања адолесцента у макро окружењу и потребе родитеља да пружи подршку адолесценту за успешне релације и интеграцију у макро окружење

IV ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРЕПОРУКЕ

V ПРИЛОЗИ

VI ЛИТЕРАТУРА

У првом делу дисертације, планирано је теоријско заснивање истраживачког проблема на основу релевантне литературе. У том контексту, кандидат ће истраживати и елаборирати следеће феномене: развој идеје и праксе образовања за родитељство, дилеме у дефинисању циљева образовних програма за родитељство, кључна питања евалуације образовних програма за родитељство, различити приступи креирању образовних програма за родитељство. Истраживање одабраних феномена директно је у функцији разумевања истраживачког проблема, очекиваних резултата истраживања и њихових практичних импликација.

Други део дисертације обухвата методолошко заснивање проблема, са дефинисаним предметом, циљем, задацима и хипотезом истраживања. У складу са њима, одређен је и поступак истраживања.

У трећем делу, биће анализирани и интерпретирани резултати истраживања. Закључна разматрања о истраживаним феноменима и препоруке за даља истраживања, биће дата у четвртом делу дисертације.

4. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању:

Полазна претпоставка од које се у истраживању полази је да *постоје разлике у процени релевантности понуђеног садржаја образовног програма за родитељство између родитеља, деце и стручњака*. Разрадом опште хипотезе, пратећи одабране варијабле истраживања, кандидат поставља и неколико посебних хипотеза. Очекује се да постоје разлике у процени релевантности понуђеног садржаја образовног програма за родитељство у целини, између родитеља, деце и

стручњака. Претпоставља се да постоје разлике у процени релевантности понуђеног садржаја појединих области образовног програма за родитељство између родитеља, деце и стручњака. Прикупљање, анализа и интерпретација података могу довести до потврђивања или одбацивања овако постављених хипотеза.

5. Методе које ће се у истраживању применити:

По примењеном методу, реч је о неексперименталном дескриптивном истраживању, а основна истраживачка техника је техника скалирања. Истраживање ће бити реализовано у Београду и Горњем Милановцу. Узорак истраживања је пригодан и чине га родитељи, деца и стручњаци. Први подузорок чине родитељи деце која су у II и III разреду средње школе, гимназија и средњих стручних школа лоцираних у Горњем Милановцу и Београду. Истраживањем ће бити обухваћено око 400 родитеља чија су деца адолесцентног узраста. Други подузорок чине деца-адолесценти, ученици II и III разреда средње школе, гимназија и средњих стручних школа лоцираних у Горњем Милановцу и Београду. Планирано је да истраживањем буде обухваћено око 400 деце. Трећи подузорок чине стручњаци, дипломирани андрагози и дипломирани педагози из Србије; овај подузорок ће обухватити око 120 стручњака. За потребе овог истраживања биће креиран инструмент *Скала процене релевантности креираног образовног програма за родитељство*. Применом одређених поступака и инструмената, кандидат ће доћи до података о садашњем статусу и структури феномена, а општенаучне методе као што су анализа, синтеза, индукција, дедукција и генерализација биће коришћене у функцији уопштавања и закључивања.

6. Очекивани резултати и научни допринос:

Опредељење кандидата да се бави овом темом прати савремена схватања теорије и праксе образовања за родитељство. Релевантност предложене теме огледа се како у истраживању различитих теоријских приступа креирању и развоју образовних програма за родитељство, тако и у могућности развоја мултимодалног приступа том процесу. Тиме, кандидат отвара важно и научно интригантано питање увођења свих актера (и стручњака и родитеља и деце) у процес креирања образовног програма, како би програми на најбољи начин водили породицу развоју и уносили снагу потребну за унапређење родитељства и васпитне функције породице.

Наведена предложена литература указује да кандидат своје теоријско-емпиријско истраживање заснива на релевантној литератури различитих научних дисциплина.

Очекује се да ће резултати овог истраживања допринети како развоју андрагошке теорије, тако и праксе образовања одраслих. Истраживање ће пружити важан допринос разумевању процеса развијања образовних програма за родитељство. Научни значај истраживања је у његовој новини – истраживању улоге стручњака, родитеља и деце у процесу креирања образовног програма за

родитељство. Посебан допринос ове дисертације се очекује у областима/дисциплинама као што су породична андрагогија и социјална андрагогија.

Ово истраживање представља вредан прилог унапређивању теорије и праксе образовања за родитељство. Истраживање могућности примене мултимодалног приступа у конципирању и креирању образовних програма за родитељство представља важан друштвени значај овог истраживања.

7. Закључак:

Предмет истраживања је јасно одређен, истраживачки задаци добро формулисани, методолошки оквир је коректно постављен, тако да се може очекивати да ће истраживање бити успешно реализовано. Структура рада је осмишљена довољно широко да покрије релевантне елементе намераваног истраживања, а предложена литература представља добар избор најзначајнијих текстова за истраживану тему. Предложена тема докторске дисертације Зорице Милошевић представља важно питање, како за развој андрагошке теорије, тако и за праксу образовања одраслих, пре свега – родитеља.

На основу напред изнетог, може се закључити да је кандидат одабрао значајан андрагошки проблем за проучавање, који није довољно истражен. Биографија кандидаткиње, као и објављени научни радови указују на њену озбиљност и професионалност у образовном и научном раду.

Комисија, стога, једногласно предлаже Комисији за докторске студије и Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду да **мр Зорице Милошевић** одобри израду докторске дисертације на тему: ***Процена релевантности образовних програма за родитељство.***

У Београду,
25.03.2013. године

КОМИСИЈА

Др Снежана Медић,
редовни професор Филозофског факултета у Београду

Др Катарина Поповић,
доцент Филозофског факултета у Београду

Др Биљана Бодрошки-Спариосу,
доцент Филозофског факултета у Београду

Др Светлана Костовић,
ванредни професор Филозофског факултета у Новом Саду